ՀՀ ԿՐԹՈՒԹՅԱՆ, ԳԻՏՈՒԹՅԱՆ, ՄՇԱԿՈՒՅԹԻ ԵՎ ՍՊՈՐՏԻ ՆԱԽԱՐԱՐՈՒԹՅՈՒՆ
«ՎԱՆԱՁՈՐԻ Հ. ԹՈՒՄԱՆՅԱՆԻ ԱՆՎԱՆ ՊԵՏԱԿԱՆ ՀԱՄԱԼՍԱՐԱՆ» ՀԻՄՆԱԴՐԱՄ

Հաստատված է ամբիոնի նիստում

Քիմիայի և կենսաբանության

ամբիոնի անվանումը

Ամբիոնի վարիչ________ /Ա.Հ. Ղազարյան/

Արձանագրություն № 1

«27» օգոստոս 2025թ.

ՔԿ/բ-141 – Տարիքային ֆիզիոլոգիա

Դասիչ, դասընթացի անվանում

ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ
ՈՒՍՈՒՄՆԱՄԵԹՈԴԱԿԱՆ ՓԱԹԵԹ

Մասնագիտություն՝ Բոլոր մասնագիտությունների համար

/դասիչ, մասնագիտության լրիվ անվանումը/

Կրթական ծրագիր՝ Բոլոր կրթական ծրգրերի համար

/դասիչ, կրթական ծրագրի լրիվ անվանումը/

Որակավորման աստիճան՝ Մանկավարժության բակալավր

/բակալավր, մագիստրատուրա/

Ամբիոն՝ Քիմիայի և կենսաբանության

/ամբիոնի լրիվ անվանումը/

Ուսուցման ձևը՝ Առկա

/առկա, հեռակա/

Կուրս/կիսամյակ առկա 1-ին կուրս, 1-ին կիսամյակ

հեռակա________________

Դասախոս(ներ)՝ Շուշան Քառյան

/անուն, ազգանուն/

էլ. հասցե/ներ shoushankaryan@gmail.com

Վանաձոր- 2025թ.

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹՅՈՒՆ

1. Դասընթացի դերը և տեղը կրթական ծրագրում .... Ошибка! Закладка не определена.
2. Դասընթացի նպատակը և խնդիրները.............................. Ошибка! Закладка не определена.
3. Դասընթացին մասնակցելու նախնական մուտքային գիտելիքները, կարողությունները և հմտությունները .... Ошибка! Закладка не определена.
4. Դասընթացը ձևավորում է հետևյալ կրթական վերջնարդյունք(ներ)ը.Ошибка! Закладка не определена.
5. Դասընթացի դերը կրթական ծրագրի շրջանավարտների գիտելիքների, կարողությունների և հմտությունների ձևավորման հարցում ըստ աշխատաշուկայի պահանջների. .... Ошибка! Закладка не определена.
6. Դասընթացի ծավալը, ուսումնական աշխատանքի տեսակները, արդյունքների ամփոփման ձևերը .... Ошибка! Закладка не определена.
7. Ուսումնական աշխատանքների տեսակները .... Ошибка! Закладка не определена.
8. Դասավանդման մեթոդներներ.. Ошибка! Закладка не определена.
9. Ուսումնառության մեթոդներ .... Ошибка! Закладка не определена.
10. Դասընթացի համառոտ բովանդակությունը, ուսումնական աշխատանքի ծավալը Ошибка! Закладка не определена.
12. Դասընթացի ուսումնամեթոդական քարտ.................... Ошибка! Закладка не определена.
12.1. Դասախոսությունների ուսումնամեթոդական քարտ................Ошибка! Закладка не определена.
12.2. Գործնական աշխատանքների /սեմինար պարապմունքների ուսումնամեթոդական քարտ .... Ошибка! Закладка не определена.
12.4. Ինքնուրույն աշխատանքների ուսումնամեթոդական քարտ ....Ошибка! Закладка не определена.
13. Դասընթացի նյութատեխնիկական միջոցների ապահովում ....Ошибка! Закладка не определена.
14. Գնահատում .... Ошибка! Закладка не определена.
14.1. Գիտելիքների ստուգման և գնահատման բաղադրիչներ ....Ошибка! Закладка не определена.
14.2. Ուսանողների գիտելիքների ստուգում.................. Ошибка! Закладка не определена.
14.3. Հարցաշար .... Ошибка! Закладка не определена.
14.4. Գնահատման չափանիշներ .... Ошибка! Закладка не определена.
ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ ՀԱՄԱՌՈՏ ՆԿԱՐԱԳԻՐԸ 20

ԲԱՑԱՏՐԱԳԻՐ

1. Դասընթացի դերը և տեղը կրթական ծրագրում[1].

Մանկավարժներ պատրաստելու բակալավրի ծրագրով նախատեսված է ուսումնասիրել ՙՏարիքային ֆիզիոլոգիա՚ առարկան, որը ՙՄարդու ֆիզիոլոգիա՚ գիտության առանձին ճյուղերից է, սերտ է կապը անատոմիայի, հյուսվածքաբանության, մարդաբանության, սաղմնաբանության հետ: Տվյալ դասընթացին մասնակցելու նախապայմանը հետևյալն է. ուսանողները պետք է նախնական գիտելիքներ ունենան ընդհանուր կենսաբանությունից, բջջաբանությունից, մարդու անատոմիայից (գիտելիքների նախնական հիմքը ուսանողը ձեռք է բերում դպրոցում):

2. Դասընթացի նպատակը և խնդիրները.

2.1.Դասընթացի նպատակն է.

Դասընթացի նպատակն է պատկերացնել տարիքային կամ զարգացման ֆիզիոլոգիայի հիմնական օրինաչափությունները, մարդու օրանիզմի տարիքային զարգացման փուլերը, օրգանիզմի ու օրգան համակարգերի տարիքային առանձնահատկությունները:Տիրապետելով տարիքային ֆիզիոլոգիայի, հոգեբանական և մանկավարժական գիտությունների միջև կապի ձևավորման հարցերին, ապագա, ուսուցչական աշխատանքային գործունեությունը կօժանդակի ճիշտ և արդյունավետ կազմակերպել ուսուցման պրոցեսը:

2.2.Դասընթացի խնդիրներն են.

1. Ուսանողներին գաղափար տալ մարդու տարիքային փուլերի վերաբերյալ:
2. Բացատրել մարդու օրգանիզմի ֆիզիոլոգիական առանձնահատկությունները և մեխանիզմները տարիքային տարբեր փուլերում:
3. Սովորեցնել գործնական հմտություններ, մի շարք պարապմունքների շրջանակներում:

3. Դասընթացին մասնակցելու նախնական մուտքային գիտելիքները, կարողությունները և հմտությունները /դասընթացները/

«Տարիքային ֆիզիոլոգիա» դասընթացին մասնակցելու կարևոր նախապայմանն է ուսանողների գիտելիքների առկայությունը դպրոցից՝«Կենսաբանություն» և «Մարդ» դասընթացներից:

4. Դասընթացը ձևավորում է հետևյալ կրթական վերջնարդյունք(ներ)ը[2] և /կամ կոմպետենցիաները.

---

[1] Ներկայացվում է դասընթացի կարևորությունը տվյալ կրթական ծրագրի խնդիրների լուծման հարցում և տեղը ուսումնական պլանում ըստ կրթաբլոկների

[2] http://www.vsu.am/karg/ararkayakan-nkaragir-17.pdf

Լրացվում է «Առարկայի նկարագրի մշակման ռազմավարության» կոմպետենցիաների ցանկին համապատասխան:

Վերջնական արդյունքին ներկայացվող պահանջները

4.1.Պետք է գիտենա. (Տեսական գիտելիքներ)

- Տարիքային կամ զարգացման ֆիզիոլոգիայի հիմնական օրինաչափությունները,
- մարդու օրանիզմի տարիքային զարգացման փուլերի առանձնահատկությունները,
- օրգանիզմի ու օրգան համակարգերի աճի և զարգացման տարիքային առանձնահատկությունները:
- պրակտիկ գործունեությունը հմտորեն համակցել տարիքային ֆիզիոլոգիայի, հոգեբանության և մանկավարժության մեջ:

4.2.Պետք է կարողանա (Բուն մասնագիտական գործնական կարողություններ)

- Տեսական գիտելիքները, ուսուցչական աշխատանքային գործունեություն ծավալելու շրջանում, կիրառել՝ գործնականում:
- Կազմակերպել աշխատանքային գործունեությունը՝ հենվելով կրթության և գիտության բնագավառի օրենքների, բազային կրթության հիմնական դրույթների վրա:

4.3.Պետք է տիրապետի

- երեխաների տարիքային առանձնահատկությունների վերաբերյալ տեսական գիտելիքներին,
- տարիքային ֆիզիոլոգիայի, հոգեբանական և մանկավարժական գիտությունների միջև կապի ձևավորման հարցերին,
- ապագա ուսուցչական պրակտիկ-աշխատանքային գործունեությանը,որը կօժանդակի ճիշտ կազմակերպել ուսուցման գործընթացը:

Դասընթացի ընթացքում կիրականանա նաև ծրագրի ավարտական պահանջներով նախատեսված հետևյալ կոմպետենցիաների զարգացումը՝

1. ընդհանրական կոմպետենցիաներ(Ը)

ա) Գործիքային կոմպետենցիաներ (այսուհետև՝ ԳԿ)

ԳԿ1 վերլուծելու և սինթեզելու ունակություն,

ԳԿ3հենքային և ընդհանուր գիտելիքներ,

ԳԿ4մասնագիտական ոլորտի գիտելիքների հիմունքներ,

ԳԿ5մայրենի լեզվով բանավոր և գրավոր հաղորդակցություն,

ԳԿ6երկրորդ օտար լեզվի իմացություն,

ԳԿ7տարրական համակարգչային գիտելիքներ,

ԳԿ8.տեղեկատվությունը կառավարելու ունակություն (տարբեր աղբյուրներից տեղեկատվություն գտնելու և վերլուծելու ունակություն),

ԳԿ10որոշումների ընդունում:

բ)Միջանձնային կոմպետենցիաներ(ՄՁԿ)՝

ՄՁԿ1 քննադատական վերլուծության և ինքնաքննադատման ունակություն,

ՄՁԿ2թիմային աշխատանք,

ՄՁԿ3միջանձնային ունակություններ,

ՄՁԿ4միջառարկայական թիմում աշխատելու ունակություն,

ՄՁԿ5այլ ոլորտների փորձագետների հետ շփվելու ունակություն,

ՄՁԿ8բարոյական արժեքներ:

Բ)Առարկայական (մասնագիտական) կոմպետենցիաներ (ԱԿ)

ԱԿ2 հստակ հաղորդել ստացված հենքային գիտելիքները,
ԱԿ4 ցուցաբերել առարկայի ընդհանուր կառուցվածքի և առանձին մասերի միջև 5 կապերի իմացություն,
ԱԿ6 կիրառել տվյալ առարկային բնորոշ մեթոդները,
ԱԿ9 դրսևորեն ժամանակակից խոր գիտելիքներ մասնագիտական ոլորտում (նորագույն տեսությունների, դրանց մեկնաբանությունների, մեթոդների և եղանակների իմացություն),
ԱԿ11 տիրապետեն ինքնուրույն հետազոտության մեթոդներին և կարողանան մեկնաբանել հետազոտության արդյունքները,
ԱԿ14 տիրապետեն տվյալ մասնագիտական մակարդակում պահանջվող կոմպետենցիաներին:

Ուսուցչական կոմպետենցիաների մասով բակալավրը պետք է տիրապետի հետևյալ կոմպետենցիաներին.
Ու2 ուսուցման ժամանակակից մեթոդները և տեխնոլոգիաները ուսումնասիրելու, ներդնելու կարողություն,
Ու4 առարկայական գիտելիքներին տիրապետելու կարողություն ,
Ու5 ուսուցման բարենպաստ միջավայր ստեղծելու կարողություն,
Ու6 ժամանակը արդյունավետ օգտագործելու հմտություն,
Ու7 սեփական գործունեության արդյունքները գնահատելու և վերլուծելու կարողություն,
Ու8 մասնագիտական կատարելագործման անհրաժեշտության գիտակցում,
Ու9 համագործակցության միջոցով միջառարկայական խնդիրներ լուծելու կարողություն :

5. **Դասընթացի դերը կրթական ծրագրի շրջանավարտների գիտելիքների, կարողությունների և հմտությունների ձևավորման հարցում ըստ աշխատաշուկայի պահանջների[3].**
« Տարիքայի ֆիզիոլոգիա» դասընթացից ձեռք բերված գիտելիքներն և հմտություններն ուսանողները կարող են հետագայում կիրառել մանկավարժական գործունեության մեջ:

6. **Դասընթացի ծավալը, ուսումնական աշխատանքի տեսակները, արդյունքների ամփոփման ձևերը**

Չափանիշ	Առկա ուսուցման համակարգ	Հեռակա ուսուցման համակարգ
Դասընթացի ընդհանուր աշխատատարությունը (կրեդիտ /ընդհանուր ժամաքանակ)	**2 կրեդիտ/ 60 ժամ**	

Աշխատանքի տեսակը	ժամաքանակ	ժամաքանակ
Դասախոսություն	14	
Գործնական աշխատանք	14	
Սեմինար պարապմունք	-	
Լաբորատոր աշխատանք		
Ինքնուրույն աշխատանք	32	

[3] Նշվում է, թե տվյալ դասընթացի յուրացման, ամփոփման արդյունքում ձեռքբերված գիտելիքները, հմտությունները և կարողությունները աշխատաշուկայի որ բնագավառներում և ոլորտներում կարող է շրջանավարտը կիրառել

Ընդամենը	60	
Ստուգման ձևը (ստուգարք/ ընթացիկ քննություն/ հանրագումարային քննություն)	ստուգարք	

7. <u>Ուսումնական աշխատանքների տեսակները</u>[4] .

- **Դասախոսությունը** դասախոսի կողմից դասընթացի ծրագրի շրջանակներում գիտական-տեղեկատվական թեմայի վերաբերյալ տրամաբանորեն կառուցված, հետևողական ու պարզ խոսքի շարադրանքն է, որի նպատակն է ուսանողին տալ համապարփակ գիտելիքներ: Դասախոսը վերլուծում, մեկնաբանում է թեմայի առավել կարևոր, դժվար ընկալելի, հանգուցային հարցերը: Դասախոսությունը ուսանողի առջև ուրվագծվող գիտական մի ճանապարհ է, որը նա կարող է միայն անցնել գիտական գրականության ընթերցանության, ուսումնական բնույթի այլ պարապմունքների և ինքնուրույն կատարած աշխատանքների շնորհիվ: Դասախոսը պետք է խթանի ուսանողի ակտիվ իմացաբանական գործունեությունը, նպաստի նրանց ստեղծագործական մտածողության ձևավորմանը: Ուսանողը նույնպես պետք է լինի դասախոսության ակտիվ մասնակից: Ուսանողը դասախոսությանը ներկայանալուց առաջ պետք է ծանոթացած լինի տվյալ դասին ներկայացվող թեմային, որպեզի կարողանա մասնակցել ուսումնական գործընթացին:
- **Գործնական աշխատանքների** ժամանակ ուսանողը կատարում է լսարանային աշխատանք՝ դասախոսի անմիջական ղեկավարման ներքո: Գործնական պարապմունքները անցկացվում են գործնական խնդիրների լուծման, առաջադրանքների իրականացման, թեստերի, իրավիճակային վերլուծությունների, գործարար խաղերի, խմբային աշխատանքների, տնային առաջադրանքների, ուղեղային գրոհների, ինտերակտիվ ուսուցման միջոցով՝ տեսական գիտելիքները կիրառելու, գործնական ունակությունների և հմտությունների ձեռքբերման և ամրապնդման նպատակով: Դասախոսն առաջադրում է գործնական պարապմունքների թեման, նպատակը, խնդիրները, այն հարցերը, որոնք պետք է լուծել գործնական պարապմունքի ընթացքում, գործնական պարապմունքի անցկացման մեթոդները և պատասխանում է ուսանողների տված հարցերին:
- **Ինքնուրույն աշխատանքը** ուսանողների ուսումնական, գիտահետազոտական աշխատանքն է, որն իրականացվում է դասախոսի առաջադրանքով և մեթոդական ղեկավարությամբ, բայց առանց նրա անմիջական ղեկավարության:

  Ինքնուրույն աշխատանքի տեսակներն են[5]՝

  - **<u>Ռեֆերատ</u>** – ուսանողների ինքնուրույն գրավոր, որտեղ ուսանողը շարադրում է որևէ հարցի կամ թեմայի էությունը՝ հենվելով գրական աղբյուրների վրա (դասագրքեր, ձեռնարկներ և այլն):
  - **<u>Կոնկրետ իրավիճակների վերլուծություն</u>** – ուսանողների ակտիվ գործունեության կազմակերպման ամենաարդյունավետ և տարածված ձևերից մեկն է, որը զարգացնում է մասնագիտական և կեցությանը վերաբերող տարբեր հարցերի վերլուծության կարողությունը:

---

[4] Թողել այն տեսակը, որը տվյալ դասընթացի դասավանդման համար նախատեսված է: Դասավանդողը կարող է նկարագրությունը փոխել կամ լրացումներ կատարել:

[5] Թողել այն տեսակը, որը տվյալ դասընթացի դասավանդման համար նախատեսված է: Դասավանդողը կարող է նկարագրությունը փոխել կամ լրացումներ կատարել:

- **<u>Զեկույց</u>** – որևէ գիտական կամ հետազոտական թեմայի շուրջ կատարած եզրակացությունների, ստացած արդյունքների ներկայացում ուսանողի կողմից:

8. **Դասավանդման մեթոդներներն են՝**[6] հիմնահարցային դասախոսություն, դասախոսություն-երկխոսություն, դասախոսություն-քննարկում, *թեմատիկ սեմինար*, սեմինար-բանավեճ, գործնական աշխատանք՝ անհատական աշխատանք, գործնական աշխատանք՝ խմբային աշխատանք, ուսուցում գործողությամբ (action learning), իրավիճակային խնդիրների վերլուծություն,

9. **Ուսումնառության մեթոդներն են**[7]՝ մտքերի քարտեզագրում, թիմային քննարկում, իրադրությունների վերլուծություն, ալգորիթմների և հրահանգների կազմում, աղյուսակների և դասակարգման համեմատման և համակարգման սխեմաների կազմում, փորձի/հետազոտության արդյունքների վերաբերյալ եզրակացության ներկայացում….

[6] Ներկայացված են օրինակներ: Դասավանդողը կարող է նկարագրությունը փոխել կամ լրացումներ կատարել:
[7] Ներկայացված են օրինակներ: Դասավանդողը կարող է նկարագրությունը փոխել կամ լրացումներ կատարել:

10. Դասընթացի համառոտ բովանդակությունը, ուսումնական աշխատանքի ծավալը՝ ըստ բաժինների և թեմաների[8].

11. Ուսումնամեթոդական գրականության ապահովման քարտ

հ/հ	Անվանումը/հեղինակ	Հրատարակության տարի
Հիմնական գրականություն (ՀԳ)		
1.	М. М. Безруких, В.Д. Сонькин, Д.А. Фарбер, Возрастная физиология.: Учеб. пособие для студ. высш. пед. учеб.заведений- Москва издательский центр §Академия " 2003.-416 с.	2003
2.	М.Р.Сапина, З. Г. Брыксина, Анатомия и физиология детей и подростков:Учеб. пособие для студ. пед. вузов - Москва издательский центр "Академия " , 2004.- 456 с.	2004
3.	А.А. Маркосян, Вопросы возрастной физиологии: Москва "Просвещение" 1974 .- 223с.	1974
4.	Ս.Կ. Կարապետյան, Ս. Ս. Շախբեյան , Տարիքային ֆիզիոլոգիա - Երևան « լույս» հրատարակչություն 1981 թ.	1981
5.	Մ.Վ. Նաղիրյան,Ս.Վ.Ամիրյան , Մարդու և կենդանիների ֆիզիոլոգիայի լաբորատոր	2002

[8] Նման է օրացուցային պլանին

	պարապունքների ուսումնամեթոդական ձեռնարկ:Երևան,	
6.	Մ.Պ. Կիրակոսյան, Մարդու և կենդանիների ֆիզիոլոգիա:Ուսումնամեթոդական ձեռնարկ լաբորատոր աշխատանքների համար.-Վանաձոր,	2006
Լրացուցիչ գրականություն(ԼԳ)		
1.	Դ. Ն. Խուդավերդյան, Վ. Բ. Ֆանարջյան, Մարդու ֆիզիոլոգիայի հիմունքներ, դասագիրք ուսումնական հաստատությունների համար, Երևան, Ռուբին, 1998,-720 էջ:	1998
2.	Ս.Մ.Մինասյան,Ծ.Ի.Աղամյան, Ն.Վ.Սարգսյան,Մարդու և կենդնիների ֆիզիոլոգիա:Դասագիրք բարձրագույն ուսումնական հաստատությունների համար:-Եր.: Երևանի համալսարան	2006
Համացանցային տեղեկատվական պաշարներ (ՀՏՊ)/ Էլեկտրոնային աղբյուրներ (ԷԱ)		
1.		
2.		

12. Դասընթացի ուսումնամեթոդական քարտ

12.1. Դասախոսությունների ուսումնամեթոդական քարտ

հ/հ	***Թեմա***	**Ուսումնասիրվող հարցեր**	***Ժամաքանակ***	**Գրականություն[9]**
1.	Տարիքային ֆիզիոլոգիան որպես գիտություն: Տարիքային ֆիզիոլոգիայի	Ներկայացնել տարիքային ֆիզիոլոգիայի ուսումնասիրության	2	Հ-Գ 1-4

[9] Ըստ 12-րդ կետում նշված ցանկի, օր.՝ ՊԳ 1, ԼԳ 2 և այլն

	ուսումնասիրության մեթոդները:Տարիքային ֆիզիոլոգիայի կապը այլ կենսաբանական գիտությունների հետ, ուսումնասիրության մեթոդները:	խնդիրները և մեթոդական պաշարը, կապը այլ գիտությունների հետ: Տարիքային ֆիզիոլոգիայի նշանակությունը մանկավարժության, հոգեբանության, բժշկության, ֆիզիկական դաստիարակության համար, ուսումնա-դաստիարակչական պրոցեսներում: Տարիքային պարբերացում		
2.	Երեխաների և դեռահասների աճի ու զարգացման ընդհանուր օրինաչափությունները:Նախածննդյան և հետծննդյան փուլերի համառոտ վերլուծություն:	Ներկայացնել մարդու զարգացման հիմնական՝ նախածննդյան և հետծննդյան փուլերը: Հասկացություն ակսելերացիայի և ռետարդացիայի վերաբերյալ: Հասկացություն աճի և զարգացման մասին:Մարդու օնտոգենեզի երկու փուլերը. նախածննդյան, հետծննդյան:Օնտոգենեզի կրիտիկական փուլեր: Միջավայրի ազդեցությունը օրգանիզմի աճի և զարգացման վրա, կենսաբանական տարիք: Զարգացման ակսելերացրա:	2	Հ-Գ 1-4
3.	Նյարդային համակարգի ֆիզիոլոգիա Նյարդային համակարգի նշանակությունը, կառուցվածքը: Նեյրոն, զարգացման տարիքային	Ներկայացնել նյարդային համակարգի ֆունկցիոնալ նշանակությունը : Ներկայացնել ռեֆլեկտոր աղեղը որպես նյարդային գործունեության հիմնական	2	Հ-Գ 1-4 Լ/Գ 1-2

	առանձնահատկությունները:	ձև: Ներկայացնել նեյրոնների տեսակները ըստ կառուցվածքի և ֆունկցիայի: Հասկացություն սինապսների վերաբերյալ: Ռեֆլեքսը որպես նյարդային գործունեության հիմնական ձև: Ռեֆլեկտոր աղեղ:		
4.	Ներզատիչ գեղձերի ընդհանուր անատոմո-ֆիզիոլոգիական բնութագիրը, դասակարգումը: տարիքային առանձնահատկությունները Վերլուծիչներ, տարիքային առանձնահատկությունները:	Ներզատիչ գեղձերի ընդհանուր անատոմո-ֆիզիոլոգիական բնութագիրը, դասակարգումը: Հիպոֆիզ (ադենոհիպոֆիզ, նեյրոհիպոֆիզ): Էպիֆիզ: Մակերիկամներ:,: Վահանաձև գեղձ, հարվահանաձև գեղձ, ուրցագեղձ: Դրանց կառուցվածքը, զարգացումը, հորմոնները, տարիքային առանձնահատկությունները: Խառը գեղձեր. սեռական գեղձեր, Ենթաստամոքսային գեղձ, դրանց կառուցվածքը, հորմոնները, տարիքային առանձնահատկությունները Զգայական համակարգերի ընդհանուր կառուցվածքային նկաագիրը: Պավլովի ուսմունքը զգայարանների վերաբերյալ: Ծայրամասային, հաղորդչական և կեղևային բաժինների ֆունկցիոնալ	2	Հ-Գ 1-4 Լ/Գ 1-2

		միասնություն:		
5.	Արյան դերը օրգանիզմում: Հեմատոկրիտ: Արյան պլազման, բաղադրությունը, ձևավոր տարրեր, արյան խմբեր: Սիրտ-անոթային համակարգի տարիքային առանձնահատկություններ:	Արյան կազմ, արյան խմբեր: Էրիթրոցիտներ, լեյկոցիտներ, թրոմբոցիտներ: Արյան շրջանառության ընդհանուր նկարագիրը: Արյան շրջանառության մեծ և փոքր շրջաններ, նրանց ֆունկցիոնալ նշանակությունը: Սրտի հաղորդող համակարգը, նրա ֆունկցիոնալ նշանակությունը: Սրտի արյունամատակարարումը և նյարդավորումը: Սրտի տարիքային առանձնահատկությունները: Սիրտ-անոթային համակարգի տարիքային առտանձնահատկություններ:	2	Հ-Գ 1-4 Լ/Գ 1-2
6.	Շնչառության նշանակությունը: Ներշնչման և արտաշնչման մեխանիզմները: Մարսողական համակարգ	Ներկայացնել շնչառական համակարգը: Շնչառության տարիքային առանձնահատկությունները Մարսողականս ֆերմենտներ,ստամոքսա-աղիքային ուղի	2	Հ-Գ 1-4 Լ/Գ 1-2
7.	Միզաարտաթորիչ համակարգ տարիքային առանձնահատկություններ: Սեռական համակարգի տարիքային	Երիկամներ, միզուղիներ, միզագոյացում:	2	

	առանձնահատկություններ:	Սեռական համակարգ, սեռական հորմոններ:		Հ-Գ 1-4 Լ/Գ 1-2

12.2. Գործնական աշխատանքների /սեմինար պարապմունքների ուսումնամեթոդական քարտ

h/h	*Թեմա*	Ուսումնասիրվող հարցեր	*Ժամաքանակ*	Ստուգման ձևը	Գրականություն[10]
1.	Բջիջ, հյուսվածքներ- կառուցվածքը և առանձնահատկությունները:	Ծանոթանալ կենդանական բջիջներին կառուցվածքին, դիտել հյուսվածքների չորս տիպերին բնորոշ պրեպարատներ՝լուսային մանրադիտակի օգնությամբ:	2	բանավոր հարցումներ, գրավոր թեստերի առաջադրում	Հ-Գ 5-6 Լ/Գ 1-2
2.	Ռեֆլեքսային աղեղի վերլուծություն: Մարդու ռեֆլեքսային ռեակցիաների ուսումնասիրումը:	*Բացահայտել ռեֆլեկտոր աղեղի նշանակությունը ռեֆլեքսների իրականացման գործում:* *Ծանոթանալ մարդու մի շարք ռեֆլեքների հետ, որոնց կենտրոնները*	2	բանավոր հարցումներ, գրավոր թեստերի առաջադրում	Հ-Գ 5-6

[10] Ըստ 12-րդ կետում նշված ցանկի, օր.՝ ՀԳ 1, ԼԳ 2 և այլն

		գտնվում են ողնուղեղում, երկարավուն և միջին ուղեղում:			Լ/Գ 1-2
3.	Կարճատև լսողական և տեսողական հիշողության ծավալի որոշումը մարդու մոտ: Կամայական ուշադրության կայունության և տեղափոխման ունակության որոշումը	Որոշել կարճատև լսողական և տեսողական հիշողությունների ծավալը մարդու մոտ: Տարբեր փորձարկվողների մոտ որոշել կամայական ուշադրության հիմնական հատկությունները՝ կայունությունը և այն փոխադրելու ունակությունը:	2	բանավոր հարցումներ, գրավոր թեստերի առաջադրում	Հ-Գ 5-6 Լ/Գ 1-2
4.	Աչքի ցանցաթաղանթում կույր բծի որոշումը: Աչքի հարմարում:	Համոզվել աչքի ցանցաթաղանթում կույր բծի առկայությունը: Դիտել աչքի հարմարումը	2	բանավոր հարցումներ, գրավոր թեստերի առաջադրում	Հ-Գ 5-6 Լ/Գ 1-2

5.	Հեմոգլոբինի քանակի որոշումը Սալիի մեթոդով: Էրիթրոցիտների նստեցման արագության որոշումը Պանչենկովի եղանակով: Արյան խմբերի որոշումը: Ռեզուս-գործոնի որոշումը:	Ծանոթանալ Սալիի եղանակով հեմոգլոբինի քանակի որոշման մեթոդին և որոշել հեմոգլոբինի հարաբերական քանակը փորձարկվող արյան մեջ: Յուրացնել էրիթրոցիտների նստեցման արագության որոշման մեթոդը: Յուրացնել արյան խմբերի որոշման մեթոդը և փորձարկվողի արյան խումբը: Էքսպրես մեթոդով որոշել փորձարկվողի արյան ռեզուսը:	2	բանավոր հարցումներ, գրավոր թեստերի առաջադրում	Հ-Գ 5-6 Լ/Գ 1-2
6	Սրտի բոլորաշրջանի ուսումնասիրում: Մարդու սրտի հնչյունների լսում: Սրտի գործունեության նյարդային	Զարկերակային ճնշման որոշում կորոտկովի եղանակով:	2		Հ-Գ 5-6

	և հումորալ կարգավորումը, տարիքային առանձնահատկությունները: Զարկերակային արյան ճնշման չափումը: ԹԿՏ որոշում	ԹԿՏ որոշում, սպիրոմետրի օգնությամբ		բանավոր հարցումներ, գրավոր թեստերի առաջադրում	Լ/Գ 1-2
7.	Ներզատիչ գեղձեր	Դիտել ադրենալինի ազդեցությունը գորտի աչքի վրա:	2	բանավոր հարցումներ, գրավոր թեստերի առաջադրում	Հ-Գ 5-6 Լ/Գ 1-2

ա

12.3. Ինքնուրույն աշխատանքների ուսումնամեթոդական քարտ

հ/հ	Ինքնուրույն աշխատանքի թեմաները	Ուսումնասիրվող հարցեր	Աշխատանքի տեսակը[11]	Ներկայացման ժամկետները	Ստուգման ձևը	Գրականություն[12]

[11] Տես 7-րդ կետի հինգերորդ պարբերությունը
[12] Ըստ 12-րդ կետում նշված ցանկի, օր.՝ ՊԳ 1, ԼԳ 2 և այլն

Յուրաքանչյուր ուսանող ընտրում է մեկ թեմա						
1.	Նյարդային համակարգ կառուցվածքագործառական և տարիքային առանձնահատկությունները:	Ռեֆլեքսը որպես նյարդային գործունեության հիմնական ձև, ռեֆլեկտոր աղեղ, ռեֆլեքսների դասակարգումը: Ողնուղեղի կառուցվածքագործառույթային բնութագիրը, տարիքային առանձնահատկությունները:	Զեկույց՝ կոնկրետ իրավիճակի վերլուծությամբ	նոյեմբեր-դեկտեմբեր	Չափանիշները ներկայացվում են ստորև	Ուսանողը կարող է օգտվել ներկայացված բոլոր գրական աղբյուրներից
2.	Գլխուղեղի կառուցվածքագործառույթային բնութագիրը, տարիքային առանձնահատկությունները:	Բարձրագույն նյարդային գործունեություն: Պայմանական ռեֆլեքսներ, նրանց առաջացման և արգելակման մեխանիզմները: Բարձրագույն նյարդային գործունեության տարիքային առանձնահատկությունները:	Զեկույց՝ կոնկրետ իրավիճակի վերլուծությամբ	նոյեմբեր-դեկտեմբեր	Չափանիշները ներկայացվում են ստորև	Ուսանողը կարող է օգտվել ներկայացված բոլոր գրական աղբյուրներից

3.	Զգայական համակարգերի կառուցվածքագործառական և տարիքային առանձնահատկությունները	Զգայական համակարգի կառուցվածքագործառական բնութագիրը: Տարիքային առանձնահատկությունները: Տեսողական վերլուծիչ, ծայրամասային բաժինը, հաղորդող ուղիները, կենտրոնները: Լսողականա վեևլուծիչի ծայրամասային բաժինները, հաղորդող ուղիները, կենտորնները: Անդաստակային վերլուծիչի ծայրամասին բաժինները, հաղորդող ուղիները և կենտրոնները: Հոտառական և համի վերլուծիչների ծայրամասային բաժինները, հաղորդող ուղիները և կենտրոնները:	Զեկույց՝ կոնկրետ իրավիճակի վերլուծությամբ	նոյեմբեր-դեկտեմբեր	Չափանիշները ներկայացվում են ստորև	Ուսանողը կարող է օգտվել ներկայացված բոլոր գրական աղբյուրներից

4.	Ներզատական համակարգ	Ներզատական համակարգի տարիքային առանձնահատկությունները: Հորմոններ, նրանց դասակարգումը, ազդեցության բնույթը: Գեղձեր . հիպոֆիզ, էպիֆիզ, վահանագեղձ, հարվահանագեղձեր, ուրցագեղձ, մակերիկամներ, ենթաստամոքսային գեղձ, սեռական գեղձեր:	Զեկույց՝ կոնկրետ իրավիճակի վերլուծությամբ	նոյեմբեր-դեկտեմբեր	Չափանիշները ներկայացվում են ստորև	Ուսանողը կարող է օգտվել ներկայացված բոլոր գրական աղբյուրներից

5	Արյուն, սիրտ-անոթային համակարգ	Արյան ֆիզիոլոգիա: Արյան պլազմա և ձևավոր տարրեր: Պլազմայի բաղադրությունը, Էրիթրոցիտներ, լեյկոցիտներ, թրոմբոցիտներ: Արյան ֆիզիկաքիմիական հատկությունները: Հեմոգլոբին, ԷՆԱ, տարիքային առանձնահատկությունները: Արյան խմբեր և ռեզուս-գործոն: Սրտի կառուցվածքագործառական և տարիքային առանձնահատկությունները: Անոթային համակարգ, արյան շարժման օրինաչափություններն անոթներով: Արյան մեծ և փոքր շրջաններ: Զարկերակային անոթազարկ և զարկերակային արյան ճնշում, նրանց տարիքային փոփոխությունները:	Զեկույց՝ կոնկրետ իրավիճակի վերլուծությամբ	նոյեմբեր-դեկտեմբեր	Չափանիշները ներկայացվում են ստորև	Ուսանողը կարող է օգտվել ներկայացված բոլոր գրական աղբյուրներից

6	Շնչառություն	Շնչառական համակարգի կառուցվածքագործառական և տարիքային առանձնահատկությունները: Վերին և ստորին շնչուղիներ, թոքեր:Ներշնչման և արտաշնչման մեխանիզմները: Թոքերի կենսական տարողությունը:	Զեկույց՝ կոնկրետ իրավիճակի վերլուծությամբ	նոյեմբեր- դեկտեմբեր	Չափանիշները ներկայացվում են ստորև	Ուսանողը կարող է օգտվել ներկայացված բոլոր գրական աղբյուրներից
7	Մարսողություն Արտաթորություն	Մարսողության և արտազատական համակարգերի կառուցվածքագործառական և տարիքային առանձնահատկությունները:	Զեկույց՝ կոնկրետ իրավիճակի վերլուծությամբ	նոյեմբեր- դեկտեմբեր	Չափանիշները ներկայացվում են ստորև	Ուսանողը կարող է օգտվել ներկայացված բոլոր գրական աղբյուրներից
8	Սեռական համակարգ	Իգական և արական սեռական համակարգերի տարիքային առանձնահատկությունները:	Զեկույց՝ կոնկրետ իրավիճակի վերլուծությամբ	նոյեմբեր- դեկտեմբեր	Չափանիշները ներկայացվում են ստորև	Ուսանողը կարող է օգտվել ներկայացված բոլոր գրական աղբյուրներից

Ինքնուրույն աշխատանքը գնահատվում է առավերագույնը 20 միավոր: Գնահատման չափանիշներն են.

1. Հարցը ներկայացված է ավարտուն
2. Կարողանում է տերմինները բացատրել
3. Խոսքը հստակ է, մատչելի
4. Պատրաստված է ցուցադրություն

5. Կիրառվել են տարբեր գրական աղբյուրներ և առկա են հղումները /0; 1-2; 3 և ավելի/
6. Պատասխանել է հարցերի /0; 1-2; 3 և ավելի/
7. Զեկուցումը գիտական է
8. Կատարվել է համեմատական վերլուծություն
9. Ներկայացնում է կիրառական օրինակներ
10. Քննարկվող գործընթացները ներկայացվել են բույսի օրգանիզմի ամբողջականության համատեքստում

Յուրաքանչյուր չափանիշի համար սահմանված առավելագույն միավորը՝ 2 , չափանիշի պահանջը թերի կատարելու դեպքում՝ 1 միավոր, չկատարելու դեպքում՝ 0 միավոր: Գումարային գնահատականը կլինի ինքնուրույն աշխատանքի գնահատականը:

13. Դասընթացի նյութատեխնիկական միջոցների ապահովում[13]

Ռեսուրսի անվանումը	Ռեսուրսի անվանումը, քանակը, նկարագրությունը (անհրաժեշտության դեպքում)
Լսարան (հատուկ կահավորմամբ)	Լսարան կահավորված համակարգչով, պրոյեկտորով և էկրանով
Նյութեր լաբորատոր աշխատանքների համար	Լաբորատոր աշխատանքների մեթոդական ցուցումներում ներառված նյութերը և սարքավորումը
Սարքեր, սարքավորումներ	Լաբորատոր աշխատանքների մեթոդական ցուցումներում ներառված սարքավորումները, LabQues սարք, թերմոստատ
Համակարգչային ծրագրեր	LabQuest սարքի կիրառության ծրագիր
Այլ	

[13] Նշվում են սարք-սարքավորումների, համակարգչային ծրագրերի նկարագրությունները և քանակը, որոնք անհրաժեշտ են տվյալ դասընթացի ուսումնական գործընթացը կազմակերպելու համար

14. Գնահատում

Համալսարանում գործում է բակալավրիատի, մագիստրատուրայի և ասպիրանտուրայի ուսանողների գիտելիքների պարբերական ստուգման և գնահատման բազմագործոնային համակարգ, որի կիրառկման հիմնական նպատակներն են՝

- կազմակերպել ուսումնառության համաչափ աշխատանքային գործընթաց, ապահովել գիտելիքների համակողմանի ստուգում, խթանել ուսանողի ինքնուրույն աշխատանքը,
- իրականացնել ինքնուրույն առաջադրանքների, ընթացիկ ստուգումների (ստուգարքներ և քննություններ), ուսումնական գործընթացի այլ բաղադրիչների հաշվառում հետադարձ կապի արդյունավետ մեխանիզմների ներմուծման միջոցով՝ ի նպաստ ուսումնառության գործընթացի բարելավման:

Համալսարանում գնահատման գործընթացը կանոնակարգվում է համաձայն գործող կարգի[14]:

14.1. Գիտելիքների ստուգման և գնահատման բաղադրիչներն են՝

- ուսումնական գործընթացին ուսանողի մասնակցության աստիճանի գնահատում դասերին հաճախումների հաշվառման միջոցով՝առավելագույնը 20 միավոր,
- գործնական (սեմինար) և լաբորատոր աշխատանքների ընթացքում նրա ակտիվության և հմտությունների հաշվառում և գնահատում ընթացիկ ստուգումների միջոցով՝ առավելագույնը գումարային 20 միավոր,
- ինքնուրույն աշխատանքների (անհատական առաջադրանքներ) հաշվառում և գնահատում առավելագույնը գումարային 20 միավոր,
- դասընթացի ենթաբաժինների և ծրագրով նախատեսված այլ առաջադրանքների կատարման և յուրացման ընթացիկ ստուգում և գնահատում կիսամյակի ընթացքում (ընթացիկ քննություններ կամ ստուգարքներ)՝ առավելագույնը գումարային 40 միավոր,
- ստուգման արդյունքների ամփոփում գնահատման նշված բաղադրիչների արդյունքների հիման վրա և դասընթացի արդյունարար գնահատականի ձևավորում՝ առավելագույնը գումարային 100 միավոր:

14.2. Ուսանողների գիտելիքների ստուգում.

Դասընթացն ամփոփվում է քննությամբ/ստուգարքով/:

Քննությամբ ամփոփվող դասընթացն ավարտվում է կիսամյակի 2 քննության միջոցով և մյուս բաղադրիչների գնահատումների արդյունքներով:[15]

[14]«Վանաձորի Հ. Թումանյանի անվան պետական համալսարան» հիմնադրամի ուսանողների գիտելիքների ստուգման, գնահատման և հաշվառման կանոնակարգ» (ընդունված ՎՊՀ-ի գիտական խորհրդի կողմից 30.062022թ.),

[15] Կիրառվում է կամ առաջին, կամ երկրորդ պարբերությունն ըստ դասընթացի ամփոփման ձևի:

14.3. Հարցաշար (ըստ ծրագրի)

1. Տարիքային ֆիզիոլոգիան որպես գիտություն: Նշանակությունը մանկավարժության, բժշկագիտության և ֆիզ. դաստիարակության համար:
2. Օրգանիզմի աճը և զարգացումը, նրա տարիքային փուլերը:
3. Բջջի կառուցվածքը: Հյուսվածքների հիմնական խմբերի բնութագրումը:
4. Օնտոգենեզի տարիքային պարբերացման փուլեր:
5. Նախածննդյան և հետծննդյան փուլերի առանձնահատկություններ: Կենսաբանակա տարիք:
6. Նյարդային համակարգի նշանակությունը:Նյարդային համակարգի կառուցվածքը, տարիքային առանձնահատկությունները:
8. Ռեֆլեքս, ռեֆլեքսային աղեղ: Ռեֆլեքսների դասակարգումը:
9. Ողնուղեղի կառուցվածքը: Ողնուղեղի գործառությունները:
10. Գլխուղեղի կառուցվածք
16. Գլխուղեղի կեղևի կառուցվածքը, ֆունկցիաները: Գլխուղեղի կեղևի բջջակերտվածք, մեծ կիսանդերի ցալարները և ակոսները:
17. Վեգետատիվ նյարդային համակարգի կառուցվածքա -գործառական առանձնահատկությունները:
18. Պայմանական ռեֆլեքսներ: Պայմանական ռեֆլեքսների առաջացման պայմանները /Ի. Պ. Պավլովի փորձերը/:
19. Պայմանական ռեֆլեքսների արգելակումը, արգելակման տեսակները:
20. Մարդու առաջին և երկրորդ ազդանշանային համակարգերը:
21. Մեծ կիսագնդերի կեղևի երկազդանշանային գործունեությունը, նրանց անբաժանելիությունը:
22. Նորածնի մեծ կիսագնդերի կեղևը: Առաջին պայմանական ռեֆլեքսների ի հայտ գալը և նրանց առանձնահատկությունները:
23. Դպրոցահասակ երեխաների բարձրագույն նյարդային գործունեությունը: Երկրորդային ազդանշանային համակարգի առանձնահատկությունները:
24. Տեսողական վերլուծիչ:Աչքի հարմարում, նրա տարիքային փոփոխությունները: Տեսողության խանգարումները, նրանց կանխարգելումը:
25. Լսողական վերլուծիչ:
26. Մարմնազգայական վերլուծիչ:
27. Համի և հոտառական վերլուծիչներ:
28. Արյան կազմը և ֆունկցիաները:
29. Արյան ձևավոր տարրեր, նրանց առանձնահատկությունները:Արյան խմբեր, ռեզուս-գործոն: Արյան փոխներարկում:
30. Իմունիտետ, նրա տեսակները: Իմունիտետի տարիքային փոփոխությունները:
31. Արյան շրջանառության նշանակությունը: Արյան շրջանառության համակարգի կառուցվածքը:
32. Սրտի կառուցվածքը:Սրտի գործունեության փուլերը, տարիքային առանձնահատկությունները:
33. Արյան շարժումը անոթներով: Արյան ճնշում և շարժման արագություն: Անոթային համակարգի տարիքային առանձնահատկություններ:

34. Շնչառության նշանակությունը: Շնչառական համակարգի կառուցվածքը, գործառույթները,տարիքային առանձնահատկությունները:
35.. Մարսողական օրգանների կառուցվածքը, տարիքային առանձնահատկությունները:
36. Արտազատության օրգաններ, նրանց տարիքային առանձնահատկությունները:
37. Ներզտիչ գեղձեր: Հորմոններ:
38. Սեռական համակարգ, տարիքային առանձնահատկություններ

Ա) 1-ին ընթացիկ ստուգում (կիսամյակի 6-10 շաբաթվա ընթացրում)

- **Ընդգրկված թեմաները.**

1. Օնտոգենեզի տարիքային պարբերացման փուլեր:
2. Նախածննդյան և հետծննդյան փուլերի առանձնահատկություններ: Կենսաբանակա տարիք:
3. Նյարդային համակարգի նշանակությունը:Նյարդային համակարգի կառուցվածքը, տարիքային առանձնահատկությունները:
4. Ռեֆլեքս, ռեֆլեքսային աղեղ: Ռեֆլեքսների դասակարգումը:Նորածնային ռեֆլեքսներ
5. Ողնուղեղի կառուցվածքը: Ողնուղեղի գործառությունները:
6. Գլխուղեղի կառուցվածք, զարգացման տարիքային առանձնահատկությունները
7. Գլխուղեղի կեղևի կառուցվածքը, ֆունկցիաները: Գլխուղեղի կեղևի բջջակերտվածք, մեծ կիսանդերի գալարները և ակոսների տարիքային առանձնահատկությունները:
8. Վեգետատիվ նյարդային համակարգի կառուցվածքա -գործառական տարիքային առանձնահատկությունները:

Ընդգրկված հարցեր.

- հարցաշարի 1-19 հարցերի սահմանում

Բ) (2-րդ ընթացիկ ստուգում (կիսամյակի 10-15 շաբաթվա ընթացրում)

- **Ընդգրկվող թեմաները.**

1.Զգայական համակարգ, տարիքային առանձնահատկությունները
2.Արյուն, արյան կազմի տարիքային առանձնահատկություններ
3.Սիրտ-անոթային համակարգ, տանիքանին առանձնահատկություններ
4.Շնչառության նշանակությունը: Շնչառական համակարգի կառուցվածքը, գործառույթները,տարիքային առանձնահատկությունները:
5.Մարսողական օրգանների կառուցվածքը, տարիքային առանձնահատկությունները:
6.Արտազատության օրգաններ, նրանց տարիքային առանձնահատկությունները:
7.Ներզտիչ գեղձեր: Հորմոններ տարիքային առանձնահատկությունները:
8.Սեռական համակարգ, տարիքային առանձնահատկություններ

- **Ընդգրկված հարցեր.**

հարցաշարի 20-38 հարցերի սահմանում

«ՎԱՆԱՁՈՐԻ Հ. ԹՈՒՄԱՆՅԱՆԻ ԱՆՎԱՆ ՊԵՏԱԿԱՆ ՀԱՄԱԼՍԱՐԱՆԷ ՀԻՄՆԱԴՐԱՄ

ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ ՀԱՄԱՌՈՏ ՆԿԱՐԱԳԻՐ

ՏԱՐԻՔԱՅԻՆ ՖԻԶԻՈԼՈԳԻԱ

Մասնագիտություն՝ **Բոլոր մասնագիտությունների համար**

/դասիչ, մասնագիտության լրիվ անվանումը/

Կրթական ծրագիր՝ **Բոլոր կրթական ծրագրերի համար**

/դասիչ, կրթական ծրագրի լրիվ անվանումը/

Որակավորման աստիճան՝ **Մանկավարժության բակալավր**

/բակալավր, մագիստրատուրա/

Վանաձոր 2025

Առկա ուսուցման համակարգ

<table>
<tr><td>Դասընթացի թվանիշը, անվանումը</td><td colspan="4">ՔԿ/բ-141 – Տարիքային ֆիզիոլոգիա</td></tr>
<tr><td>Դասընթացին հատկացվող կրեդիտը</td><td colspan="4">2</td></tr>
<tr><td>Ուսումնառության տարի / կիսամյակ</td><td colspan="4">2025-26 ուսումնական տարի, առաջին կիսամյակ</td></tr>
<tr><td rowspan="6">Ժամերի բաշխումը</td><td rowspan="4">Լսարանային</td><td rowspan="4">28</td><td>Դասախոսություն</td><td>14</td></tr>
<tr><td></td><td></td></tr>
<tr><td>Լաբորատոր աշխատանք</td><td>14</td></tr>
<tr><td></td><td></td></tr>
<tr><td>Ինքնուրույն</td><td colspan="3">46</td></tr>
<tr><td>Ընդամենը</td><td colspan="3">60</td></tr>
<tr><td>Ստուգման ձևը</td><td colspan="4">ստուգարք</td></tr>
<tr><td>Դասընթացի նպատակը</td><td colspan="4">Դասընթացի նպատակն է պատկերացնել տարիքային կամ զարգացման ֆիզիոլոգիայի հիմնական օրինաչափությունները, մարդու օրանիզմի տարիքային զարգացման փուլերը, օրգանիզմի ու օրգան համակարգերի տարիքային առանձնահատկությունները:Տիրապետելով տարիքային ֆիզիոլոգիայի, հոգեբանական և մանկավարժական գիտությունների միջև կապի ձևավորման հարցերին, ապագա, ուսուցչական աշխատանքային գործունեությունը կօժանդակի ճիշտ և արդյունավետ կազմակերպել ուսուցման պրոցեսը:</td></tr>
<tr><td>Դասընթացի վերջնարդյունքները</td><td colspan="4">Վերջնական արդյունքին ներկայացվող պահանջները
Գիտելիք
➢ տարիքային կամ զարգացման ֆիզիոլոգիայի հիմնական օրինաչափությունները,
➢ մարդու օրանիզմի տարիքային զարգացման փուլերի առանձնահատկությունները,
➢ օրգանիզմի ու օրգան համակարգերի աճի և զարգացման տարիքային առանձնահատկությունները:
➢ պրակտիկ գործունեությունը հմտորեն համակցել տարիքային ֆիզիոլոգիայի, հոգեբանության և մանկավարժության մեջ:

Կարողություն
➢ տեսական գիտելիքները, ուսուցչական աշխատանքային</td></tr>
</table>

	գործունեություն ծավալելու շրջանում կիրառել գործնականում: ➢ պրակտիկ գործունեությունը հմտորեն համակցել տարիքային ֆիզիոլոգիայի, հոգեբանության և մանկավարժության մեջ: *Հմտություն* • երեխաների տարիքային առանձնահատկությունների վերաբերյալ տեսական գիտելիքներին, • տարիքային ֆիզիոլոգիայի, հոգեբանական և մանկավարժական գիտությունների միջև կապի ձևավորման հարցերին, • ապագա ուսուցչական պրակտիկ-աշխատանքային գործունեությանը,որը կօժանդակի ճիշտ կազմակերպել ուսուցման գործընթացը:
Դասընթացի բովանդակությունը	Տարիքային ֆիզիոլոգիան (հուներեն physis-բնություն և logos-գիտություն) գիտություն է օրգանիզմի կենսագործունեության առանձնահատկությունների, նրա առանձին համակարգերի, նրանցում ընթացող պրոցեսների, մարդու անհատական զարգացման ընթացքում նրանց կարգավորման մեխանիզմների, արտաքին միջավայրի հետ նրանց փոխազդեցության օրինաչափությունների վերաբերյալ: Ֆիզիոլոգիայի ուսումնասիրության հիմքում ընկած է մարդու կառուցվածքի և օրգանիզմում ընթացող ֆիզիկոքիմիական պրոցեսների իմացությունը: Ֆիզիոլոգիան համարվում է բժշկագիտության տեսական հիմքը: Զարգացման ֆիզիոլոգիայի գլխավոր տեսական խնդիրը համարվում է տարիքային զարգացման հիմնական օրինաչափությունների պարզաբանումը: Տարիքային ֆիզիոլոգիայի առանձին բաժիներն ուսումասիրում են օնտոգենեզի փուլերում օրգանիզմի կենսագործունեության օրինաչափությունները և առանձնահատկությունները:
Գնահատման մեթոդները և չափանիշները	Գիտելիքները գնահատվում են գրավոր աշխատանքով: Քննական տոմսը ներառում է տեսական հարցեր, թեստեր: Յուրաքանչյուր առաջադրանքի համար քննական տոմսում նշազվում է գնահատման համարժեք միավորը: Գրավոր աշխատանքը գնահատվում է առավերագույնը 20 միավոր: • Լաբորատոր/գործնական աշխատանքների ընթացքում ուսանողի կարողությունների, հմտությունների գնահատում ընթացիկ ստուգումների միջոցով՝ առավելագույնը գումարային 40 միավոր, • Ինքնուրույն աշխատանքը գնահատվում է առավերագույնը 20 միավոր: Գնահատման չափանիշներն են. 1. Հարցը ներկայացված է ավարտուն 2. Կարողանում է տերմինները բացատրել 3. Խոսքը հստակ է, մատչելի 4. Պատրաստված է ցուցադրություն

	5. Կիրառվել են տարբեր գրական աղբյուրներ և առկա են հղումները /0; 1-2; 3 և ավելի/ 6. Պատասխանել է հարցերի /0; 1-2; 3 և ավելի/ 7. Զեկուցումը գիտական է 8. Կատարվել է համեմատական վերլուծություն 9. Ներկայացնում է կիրառական օրինակներ 10. Քննարկվող գործընթացները ներկայացվել են բույսի օրգանիզմի ամբողջականության համատեքստում Յուրաքանչյուր չափանիշի համար սահմանված առավելագույն միավորը՝ 2 , չափանիշի պահանջը թերի կատարելու դեպքում՝ 1 միավոր, չկատարելու դեպքում՝ 0 միավոր: Գումարային գնահատականը կլինի ինքնուրույն աշխատանքի գնահատականը:
Գրականություն	Հիմնական- 1. М. М. Безруких, В.Д. Сонькин, Д.А. Фарбер, Возрастная физиология.: Учеб. пособие для студ. высш. пед. учеб.заведений- Москва издательский центр §Академия " 2003.-416 с. 2. М.Р.Сапина, З. Г. Брыксина, Анатомия и физиология детей и подростков:Учеб. пособие для студ. пед. вузов - Москва издательский центр "Академия " , 2004.-456 с. 1. А.А. Маркосян, Вопросы возрастной физиологии: Москва "Просвещение" 1974 .- 223с 2. Մ.Վ. Նաղիրյան,Ս.Վ.Ամիրյան , Մարդու և կենդանիների ֆիզիոլոգիայի լաբորատոր պարապունքների ուսումնամեթոդական ձեռնարկ:Երևան, 2002 3. Մ.Պ. Կիրակոսյան, Մարդու և կենդանիների ֆիզիոլոգիա:Ուսումնամեթոդական ձեռնարկ լաբորատոր աշխատանքների համար.-Վանաձոր, 2006 Լրացուցիչ- 1. Դ. Ն. Խուդավերդյան, Վ. Բ. Ֆանարջյան, Մարդու ֆիզիոլոգիայի հիմունքներ, դասագիրք ուսումնական հաստատությունների համար, Երևան, Ռուբին, 1998,-720 էջ: 2. Ս.Մ.Մինասյան,Ծ.Ի.Ադամյան, Ն.Վ.Սարգսյան,Մարդու և կենդնիների ֆիզիոլոգիա:Դասագիրք բարձրագույն ուսումնական հաստատությունների համար:-Եր.: Երևանի համալսարան,2006